



Jaarverslag 2017





Rekenhof

Jaarverslag 2017



*Verslag goedgekeurd in de algemene vergadering
van het Rekenhof van 30 mei 2018*

controleren
evalueren
informereren

Jaarverslag 2017

Voorwoord	5
Inleiding	7
Hoofdstuk 1: Organisatie en strategie van het Rekenhof	9
1.1 College van het Rekenhof	9
1.2 Administratieve diensten	10
1.3 Organigram	11
1.4 Middelen	11
1.5 Strategisch plan 2015-2019 van het Rekenhof	15
Hoofdstuk 2: Controles en opdrachten van het Rekenhof	17
2.1 Controles	17
2.2 Specifieke opdrachten	21
2.3 Rechtsprekende bevoegdheid	22
2.4 Verzoeken van parlementen	22
2.5 Adviesvragen van de uitvoerende macht	23
2.6 Impact van de controles en audits	24
Hoofdstuk 3: Thema-artikel: Bescherming van persoonsgegevens door het Rekenhof	25
3.1 Inleiding	25
3.2 Algemene Verordening Gegevensbescherming	25
3.3 Maatregelen van het Rekenhof	28
3.4 Besluit	33
Hoofdstuk 4: Internationale betrekkingen	35
4.1 Europese Rekenkamer	35
4.2 Organisaties van hoge controle-instellingen	35
4.3 Controle van internationale organisaties of projecten	37
4.4 Contacten met internationale organisaties	37
4.5 Andere	37
Hoofdstuk 5: Externe activiteiten	39
5.1 Joint Seminar van Eurosai en ECIIA	39
5.2 Derde Young Eurosai Conference	40
5.3 Activiteiten in het buitenland	41
5.4 Uiteenzettingen	41
5.5 Medewerking als deskundige	41
5.6 Bijdragen in publicaties	42
Bijlagen	45



Voorwoord

In 2017 heeft het Rekenhof 181 keer vergaderd. Als budgettaire raadgever van de assemblees heeft het 43 begrotingsrapporten, 27 verslagen over de algemene rekeningen, 26 specifieke verslagen en 11 adviezen over de budgettaire impact van wetsvoorstellen geredigeerd. Het heeft 446 rekeningen van openbare instellingen en diensten met afzonderlijk beheer gecertificeerd of gecontroleerd verklaard, en 3.228 rekeningen van openbare rekenplichtigen afgesloten. Het Rekenhof heeft ook 54 thematische audits uitgevoerd bovenop zijn specifieke opdrachten zoals de mandaten- en vermogensaangiften.

Om die toenemende hoeveelheid gegevens te verwerken binnen krappe termijnen, zijn de dematerialisatie van een aantal gegevens en de digitale gegevensverwerking noodzakelijk geworden. Onze werkwijze en onze manier van communiceren zijn er ook door veranderd.

Steeds meer budgettaire en boekhoudkundige gegevens worden voortaan immers per e-mail uitgewisseld. Ze worden vervolgens door auditeurs verwerkt in gestandaardiseerde elektronische dossiers.

Door het gebruik van die nieuwe werkwijzen moet er bijzondere aandacht worden besteed aan de informaticabeveiliging en de bescherming van de persoonsgegevens.

Eerst en vooral moet de gegevensuitwisseling zelf beantwoorden aan een set van kenmerken zoals authenticiteit, integriteit, leesbaarheid en onveranderlijkheid.

Er moeten ook maatregelen worden genomen om de informatie die de auditeurs gebruiken, te beschermen. Dat komt aan bod in een thematisch artikel in hoofdstuk 3 van dit verslag, waarin de maatregelen worden beschreven die voorafgingen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG): de versleuteling van gegevens bijvoorbeeld, of de systematische beoordeling of de gegevens wel moesten worden gebruikt. Het artikel beschrijft ook de nieuwe maatregelen die uit de AVG voortvloeien, zoals een verwerkingsregister voor de persoonsgegevens.

De vertrouwensrelatie met de geauditeerde personen is een wezenlijk onderdeel van onze controleopdracht. Dat vertrouwen kan er niet zijn zonder een hoog beschermingsniveau van de gegevens die de geauditeerden aan het Rekenhof toevertrouwen.

Dematerialisering is ook een centraal element geworden in de communicatie van het Rekenhof. Het Jaarverslag 2017 is op dat vlak het eerste dat enkel in elektronisch formaat zal worden verspreid. Het aantal elektronische publicaties van verslagen gaat in stijgende lijn. Op die manier kan sneller een breder publiek worden bereikt, wordt de reikwijdte van audits verhoogd terwijl onze

ecologische voetafdruk wordt beperkt.

Door zijn auditresultaten elektronisch te verspreiden kan het Rekenhof ook beter aansluiting vinden bij de internationale netwerken van hoge controle-instellingen en het geheel van stakeholders die betrokken zijn bij onze democratische controlemissie.

Dankzij geprivilegieerde relaties met de instellingen van verschillende overheidsniveaus en in het bijzonder met de parlementaire assemblees, is het Rekenhof een plek geworden waar ervaringen worden uitgewisseld en goede praktijken worden verspreid. De digitalisering van onze boodschap werkt die dialoog in de hand en versnelt ze.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Hilde François', with a long horizontal stroke extending to the right.

Hilde François
Voorzitter

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Philippe Roland', with a long horizontal stroke extending to the right.

Philippe Roland
Eerste voorzitter

Inleiding

Het Belgische Rekenhof staat de parlementen bij in de uitoefening van hun toezicht op de ontvangsten en uitgaven van de uitvoerende macht. Het Rekenhof streeft naar een verbetering van de werking van de overheid door zijn controles en door de evaluatie van het overheidsbeleid. Het hecht als onafhankelijke instelling in het bijzonder belang aan kwaliteitsvolle informatie, de ondersteuning van behoorlijk bestuur, een dynamisch personeelsbeleid en aan zijn externe relaties.

In zijn jaarverslag verschaft het Rekenhof informatie over de manier waarop het jaar na jaar zijn visie, zijn waarden en zijn opdrachten vorm geeft. Met dit jaarverslag legt het verantwoording af over zijn werking in 2017. De structuur van dit jaarverslag ziet eruit als volgt:

- **Hoofdstuk 1** licht de organisatie en strategie van het Rekenhof toe.
- **Hoofdstuk 2** geeft een overzicht van de controle- en auditactiviteiten in de diverse entiteiten die onder de controlebevoegdheid van het Rekenhof vallen en van de andere opdrachten van het Rekenhof.
- **Hoofdstuk 3** bevat een thema uit de actualiteit van de instelling.
- **Hoofdstuk 4** gaat nader in op de internationale betrekkingen.
- **Hoofdstuk 5** schetst een beeld van de externe activiteiten van het Rekenhof.

Vanaf dit jaar publiceert het Rekenhof zijn jaarverslag alleen nog digitaal op zijn website www.rekenhof.be. Op die manier wil het dit rapport niet alleen sneller en via moderne communicatiemiddelen beschikbaar stellen maar ook het papierverbruik verder verminderen.



HOOFDSTUK 1

Organisatie en strategie van het Rekenhof

Het Rekenhof bestaat uit een college van twaalf leden dat wordt bijgestaan door een ambtenarenkorps.

1.1 College van het Rekenhof

De leden van het Rekenhof worden door de Kamer van Volksvertegenwoordigers benoemd voor een hernieuwbaar mandaat van zes jaar. Om hun onafhankelijkheid en hun onpartijdigheid te waarborgen, heeft de wetgever een stelsel van onverenigbaarheden en verbodsbepalingen ingevoerd. De wedden en pensioenen van de leden van het Rekenhof zijn bij wet vastgelegd.

Het Rekenhof is samengesteld uit een Nederlandse kamer en een Franse kamer, die samen de algemene vergadering vormen. Elke kamer bestaat uit een voorzitter, vier raadsheren en een griffier. De oudst benoemde voorzitter en griffier dragen respectievelijk de titel van eerste voorzitter en hoofdgriffier.

Algemene vergadering			
Nederlandse kamer		Franse kamer	
Voorzitter	Hilde François ^(*)	Eerste voorzitter	Philippe Roland
Raadsheren	Jozef Beckers	Raadsheren	Michel de Fays
	Jan Debucquoy		Pierre Rion
	Rudi Moens		Didier Claisse
	Vital Put ^(*)		Franz Wascotte
Hoofdgriffier	Jozef Van Ingelgem	Griffier	Alain Bolly

^(*) De Kamer van Volksvertegenwoordigers benoemde raadsheer Hilde François met ingang van 1 april 2017 tot voorzitter in opvolging van Ignace Desomer die met pensioen ging. Op 4 mei 2017 benoemde de Kamer Vital Put, eerste-auditeur-directeur bij het Rekenhof, tot raadsheer in opvolging van Hilde François.

De algemene vergadering is bevoegd voor de dossiers in verband met de federale Staat, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, de Duitstalige Gemeenschap, de openbare instellingen die ervan afhangen, alsook voor de interpretatie van de Europese en federale regelgeving.

De Nederlandse kamer is exclusief bevoegd voor de dossiers betreffende de Vlaamse Gemeenschap, het Vlaams Gewest, de openbare instellingen die ervan afhangen en de Vlaamse provincies.

HOOFDSTUK 1

Organisatie en strategie van het Rekenhof

De Franse kamer is exclusief bevoegd voor de dossiers aangaande de Franse Gemeenschap, de Franse Gemeenschapscommissie, het Waals Gewest, de openbare instellingen die ervan afhangen en de Waalse provincies.

De Nederlandse kamer, de Franse kamer en de algemene vergadering komen elke week samen. Daarnaast kunnen buitengewone vergaderingen worden bijeengeroepen. De zittingen zijn niet openbaar. In 2017 heeft het Rekenhof 181 keer vergaderd: 67 zittingen van de algemene vergadering, 54 van de Nederlandse kamer en 60 van de Franse kamer.

1.2 Administratieve diensten

De diensten van het Rekenhof zijn onderverdeeld in drie sectoren. Samen omvatten ze tien directies die elk worden geleid door een eerste-auditeur-directeur.

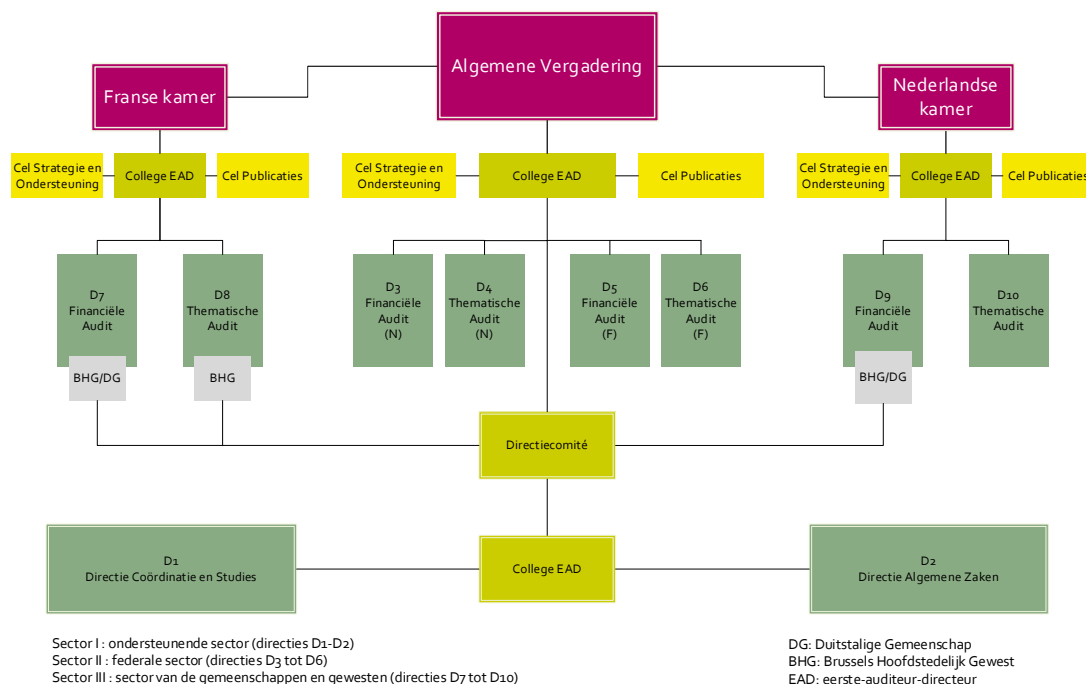
Sector I is een ondersteunende sector. Hij bestaat uit de directie Coördinatie en Studies (die ook de griffie van de mandatenlijsten en vermogensaangiften omvat) en de directie Algemene Zaken.

Sector II heeft betrekking op de federale overheid, sector III op de gemeenschappen en gewesten. Deze operationele sectoren zijn samengesteld uit directies die tot de financiële of de thematische pijler behoren.

De financiële pijler onderzoekt de begroting, verricht financiële audits en controleert de rekeningen van de overheidsdiensten en rekenplichtigen. De thematische pijler verricht de audits naar de wettigheid en regelmatigheid van de verrichtingen en de procedures, alsook naar de goede besteding van de overheids gelden om de doelmatigheid, doeltreffendheid en zuinigheid van een dienst, een proces of een beleid te meten.

De indeling in sectoren sluit aan bij de bevoegdheden van de algemene vergadering, de Nederlandse kamer en de Franse kamer.

1.3 Organigram



1.4 Middelen

1.4.1 Human resources

Het Rekenhof benoemt en ontslaat zelf zijn personeelsleden. De personeelsformatie voorziet in 620 betrekkingen, gelijk verdeeld onder Nederlandstaligen en Franstaligen.

In 2017 stelde het Rekenhof gemiddeld 506 personen tewerk (450 statutairen en 56 contractuelen). De meesten oefenen de functie van auditeur of controleur uit. In de loop van 2017 traden 32 personeelsleden in dienst en gingen er 25 uit dienst. Tot 2020 worden 30 nieuwe uitdiensttredingen verwacht. Dat is 5,93 % van de gemiddelde formatie in 2017.

2017 werd gekenmerkt door een herverdeling van de bevoegdheden over de diensten van het Rekenhof, meer bepaald wat de controle van de mandaten en van de overheidsopdrachten betreft. De herverdeling zorgt ervoor dat beschikbare middelen, vereisten en strategische prioriteiten zo goed mogelijk overeenstemmen. Ook werd 2017 gekenschetst door de goedkeuring van een nieuw arbeidsreglement en door het voornemen om de beheertools te moderniseren. Zo koos het Rekenhof ervoor zijn personeelsadministratie geleidelijk over te dragen aan een sociaal secretariaat.

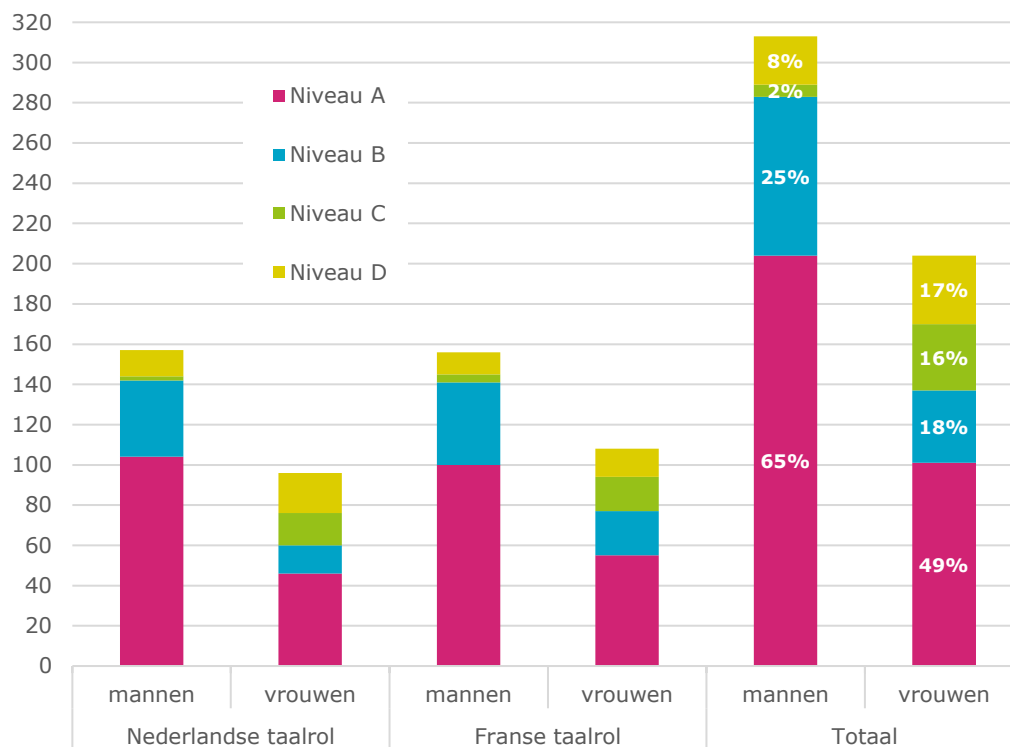
HOOFDSTUK 1

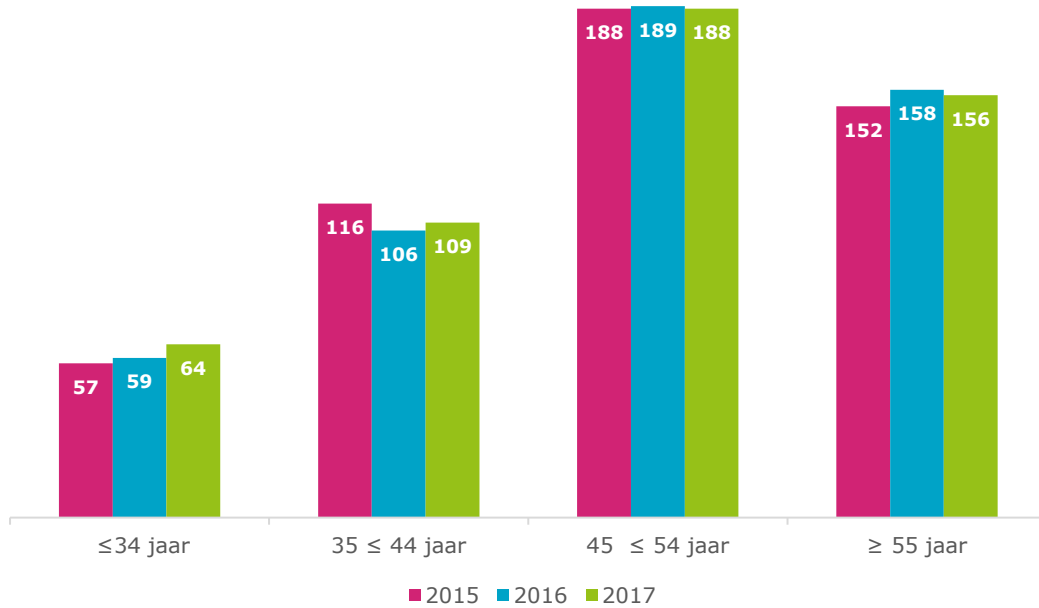
Organisatie en strategie van het Rekenhof

Op het vlak van vorming heeft het Rekenhof tot slot ook in 2017 voor programma's gezorgd die in de lijn lagen van zijn strategische doelstellingen, om de themaselectie te optimaliseren en de betrouwbaarheid van de auditmethodes en -kwaliteit te waarborgen.

Over die programma's werd structureel overleg gepleegd met de operationele diensten. Ze houden rekening met de concrete behoeften en verschillen naargelang van de auditopdrachten (thematische of financiële pijler, federale entiteit of deelstaatentiteit enz.). Ze werden aangepast aan de doelgroepen (nieuwe personeelsleden wier integratie in de hand moet worden gewerkt zodra ze in dienst treden, auditoren en controleurs met specifieke expertise die moet worden ondersteund, leidend ambtenaren wier managementcapaciteiten op peil moeten worden gehouden). In 2017 waren de inspanningen inzake vorming gericht op auditnormen, certificering en performantie-audit. Daarnaast werd voor het eerst intern een vormingsprogramma EHBO voorgesteld.

Grafiek 1 – Aantal personeelsleden volgens geslacht en niveau op 31 december 2017



Grafiek 2 – Aantal personeelsleden per leeftijdscategorie 2015-2017

1.4.2 Financiële middelen

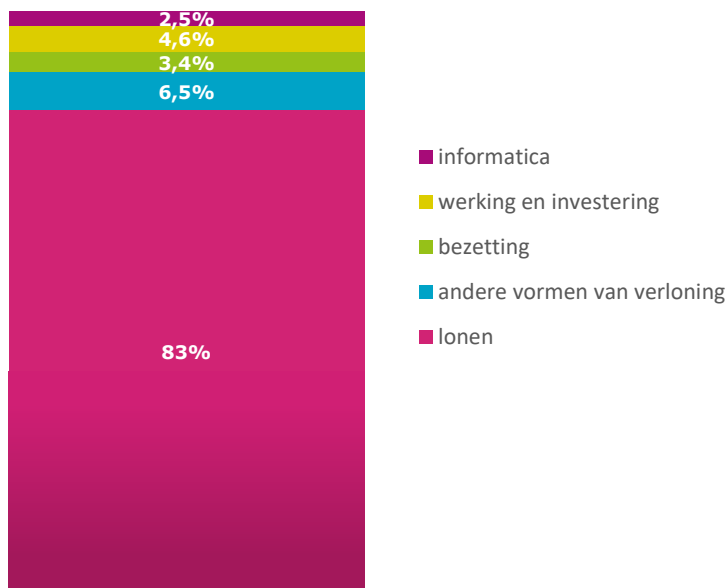
De dotatie van het Rekenhof voor 2017 werd geraamd volgens het besparingstraject dat door de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd goedgekeurd voor de dotatiegerechtigde instellingen tijdens de periode 2015-2019. Ze bedroeg 49,8 miljoen euro in 2017 en steeg in vergelijking met 2016 met 388.000 euro.

De grootste post in de uitgavenbegroting zijn de lonen en de andere vormen van verloning (89,5%).

HOOFDSTUK 1

Organisatie en strategie van het Rekenhof

Grafiek 3 – Overzicht van de belangrijke posten in de uitgavenbegroting (in %)



De uitvoeringsrekeningen van de begroting van het Rekenhof worden aangenomen door zijn algemene vergadering op basis van het verificatierapport van de oudste raadsheer in rang van elke kamer en worden, na onderzoek door de Commissie voor de Comptabiliteit, door de Kamer van Volksvertegenwoordigers goedgekeurd.

De rekening voor 2017 sluit af met een globaal resultaat van 5,40 miljoen euro.

In 2017 is 1,41 miljoen euro minder uitgegeven dan in 2016.

Tabel 1 – Begrotingen van het Rekenhof (in duizend euro)

	2015 (aangepast)	2016 (aangepast)	2017 (aangepast)	2018 (initieel)
Ontvangsten	49.556,40	49.420,40	49.795,40	49.730,00
Uitgaven	53.068,30	55.441,70	54.521,10	54.898,30
Begrotingsresultaat van het jaar	- 3.511,90	- 6.021,30	- 4.725,70	- 5.168,30
Overgedragen boni	3.511,90	6.021,30	4.725,70	5.168,30
Aan te wenden boni	0,00	0,00	0,00	0,00
Aan te wenden reserve	0,00	0,00	0,00	0,00
Globaal resultaat	0,00	0,00	0,00	0,00

Tabel 2 – Uitvoeringsrekeningen van de begroting van het Rekenhof (in duizend euro)

	2015	2016	2017 (voorlopig)
Ontvangsten	49.574,73	49.456,85	49.820,69
Uitgaven	46.675,40	50.552,76	49.144,43
Begrotingsresultaat van het jaar	2.899,33	-1.095,91	676,26
Overgedragen boni	3.511,90	4.011,70	4.725,70
Aan te wenden boni	0,00	2.009,60	0,00
Aan te wenden reserve	0,00	0,00	0,00
Globaal resultaat	6.411,23	4.925,39	5.401,96

Tabel 3 – Verdeling van de uitgaven van het Rekenhof (in duizend euro)

	2015	2016	2017 (voorlopig)
Lonen	40.939,86	41.058,52	41.477,85
Andere uitgaven	5.735,54	9.494,24	7.666,58

1.5 Strategisch plan 2015-2019 van het Rekenhof

Eind 2014 heeft het Rekenhof zijn strategisch plan 2015-2019 opgesteld. Dit derde strategisch plan bouwt voort op het vorige strategisch plan (2009-2014), waarvan het de realisaties wil consolideren en verbeteren. Het vijfjarige strategisch plan van het Rekenhof wordt uitgevoerd door middel van de strategische plannen van de drie sectoren en de jaarlijkse operationele plannen van de directies¹.

Het strategisch plan van het Rekenhof is in volle uitvoering en heeft de ambitie de impact van de audits te maximaliseren, door relevante onderzoeksthema's te selecteren, de betrouwbaarheid en de kwaliteit van de controlemethodes aan te scherpen en de zichtbaarheid van de publicaties te vergroten. Op die manier moeten de audits een referentie zijn voor het parlementaire werk, de beleidsvorming en het maatschappelijk debat. Om die doelstelling te bereiken wordt gestreefd naar een meer efficiënte interne organisatie, die rekening houdt met de beschikbare middelen, de nieuwe opdrachten en de veranderende controleomgeving.

Om de uitvoering van het strategisch plan 2015-2019 te kunnen opvolgen, werden stering committees opgericht, een interne overlegstructuur tussen het college van het Rekenhof en de directeurs van de instelling. Deze comités willen in het bijzonder vier domeinen efficiënter organiseren en sturen: de kwaliteitszorg, het humanresourcesbeheer, de IT en de certificeringsopdracht van het Rekenhof.

¹ Voor een meer inhoudelijke bespreking van het strategisch plan 2015-2019, zie: Rekenhof, *Jaarverslag 2014*, Brussel, mei 2015, p. 12, www.rekenhof.be.



HOOFDSTUK 2

Controles en opdrachten van het Rekenhof

Naast zijn functie als budgettair raadgever oefent het Rekenhof een financiële controle, een wettigheids- en regelmatigheidscontrole, en een controle op de goede besteding van de overheidsgelden uit. Die controles hebben betrekking op de ontvangsten en de uitgaven van de federale Staat, de gemeenschappen en gewesten, de openbare instellingen die ervan afhangen en de provincies. Het Rekenhof informeert de parlementen en de provincieraden op regelmatige tijdstippen over de resultaten van die controles.

Het Rekenhof heeft ook een rechtsprekende bevoegdheid ten aanzien van de rekenplichtigen die door hun bevoegde minister of door de bevoegde deputatie werden gedagvaard voor het Rekenhof wegens een tekort in hun rekening.

Tot slot heeft het Rekenhof specifieke opdrachten in het kader van het behoorlijk bestuur (publicatie van de mandatenlijsten en bewaring van de vermogensaangiften van openbare mandatarissen en hoge ambtenaren, adviezen over de financiële verslagen van de politieke partijen, adviezen over de verkiezingsuitgaven), op het vlak van de verdeling van de financiële middelen tussen de gemeenschappen en gewesten (leerlingentelling, fiscale loyaliteit op het vlak van personenbelasting) en op basis van zijn expertise in specifieke domeinen (budgettaire en financiële weerslag van wetsvoorstellen, rekeningen van dotatiegerechtigde instellingen).

2.1 Controles

In 2017 heeft het Rekenhof 43 begrotingsverslagen, 27 rapporten over de algemene rekeningen, 26 afzonderlijke verslagen en 11 adviezen over de budgettaire en financiële weerslag van voorstellen van wet aan de parlementen en de provincieraden bezorgd.

2.1.1 Begrotingsonderzoek

Als budgettair raadgever onderzoekt het Rekenhof de ontwerpbegrotingen en ontwerpen van begrotingsaanpassingen die de regeringen bij de parlementen indienen. Het bezorgt zijn commentaar en opmerkingen aan het betrokken parlement vóór de goedkeuring van de begroting.

Tabel 4 – Verslagen over begrotingsonderzoek

	Controle 2015	Controle 2016	Controle 2017
Initiële begrotingen	18	18	18
Aanpassingsbladen	26	25	25

HOOFDSTUK 2

Controles en opdrachten van het Rekenhof

2.1.2 *Wettigheids- en regelmatigheidscontrole*

Het Rekenhof controleert of de overheidsontvangsten en –uitgaven wettig en regelmatig zijn. Het gaat na of ze overeenstemmen met de begrotingswetten. Het gaat ook na of de rechtsregels die op de verrichting van toepassing zijn, correct worden toegepast.

Als gevolg van de hervorming van de rijkscomptabiliteit door de wetten van 2003 oefent het Rekenhof de wettigheids- en regelmatigheidscontrole in hoofdzaak uit aan de hand van analyses en audits *a posteriori*.

2.1.3 *Financiële controle*

Bij zijn financiële controle gaat het Rekenhof de betrouwbaarheid, de juistheid en volledigheid van de financiële staten na, onder meer aan de hand van een toetsing van de boekhoudkundige operaties aan de regelgeving op de openbare comptabiliteit.

Het Rekenhof controleert ook de rekeningen van de rekenplichtigen die de overheidsgelden innen en/of uitbetalen. Die opdracht wordt in elke kamer van het Rekenhof vervuld door één raadsheer. Die stelt vast of de rekeningen effen zijn, dan wel een tegoed of een tekort vertonen. In geval van een tekort kan de rekenplichtige voor het Rekenhof worden gedagvaard.

In 2017 heeft het Rekenhof de algemene rekening 2016 van het algemeen bestuur van de federale Staat gecontroleerd en met zijn opmerkingen aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers voorgelegd. Het heeft ook de algemene rekeningen van de Vlaamse en Franse Gemeenschap voor 2016 met zijn opmerkingen bezorgd aan respectievelijk de Vlaamse Regering, het Vlaams Parlement en de regering en het parlement van de Franse Gemeenschap.

Voor het Waals Gewest heeft het Rekenhof in 2017 de controle van de algemene rekening 2015 afgesloten.

Op basis van de toepasselijke regelgeving certificeert het Rekenhof nu al de algemene rekeningen van de Duitstalige Gemeenschap, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie².

Het Rekenhof heeft dus in 2017 de algemene rekeningen 2016 gecertificeerd van de diensten van het hoofdbestuur van de Duitstalige Gemeenschap. Het heeft bovendien de algemene rekening 2016 van de diensten van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering met voorbehoud

² Twee wetten van 10 april 2014 met het oog op de gedeeltelijke omzetting van de richtlijn 2011/85/EU hebben een algemene certificeringsopdracht van de algemene rekeningen van de federale Staat en van de gedefedereerde entiteiten door het Rekenhof ingeschreven in de wetten van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof en van 22 mei 2003 houdende organisatie van de begroting en van de comptabiliteit van de federale Staat.

gecertificeerd en een oordeelsonthouding afgeleverd voor de algemene rekening 2016 van de gewestelijke entiteit³.

Wat de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie betreft, besliste het Rekenhof tot een oordeelsonthouding over de rekeningen 2014-2016. Het heeft die beslissing toegelicht in de respectieve certificeringsverslagen die het aan de Verenigde Vergadering heeft bezorgd.

Tabel 5 – *Beslissingen over de algemene rekening en de voorafbeelding van de uitslagen van de uitvoering van de begroting*

	Controle 2015		Controle 2016		Controle 2017	
	Algemene rekening	Voorafbeelding	Algemene rekening	Voorafbeelding	Algemene rekening	Voorafbeelding
2014 en vroeger	26	1	4	-	6	-
2015	-	-	15	1	4	-
2016	-	-	-	-	17	-

Het Rekenhof heeft in 2017 446 rekeningen van openbare instellingen en van diensten met afzonderlijk beheer gecertificeerd of gecontroleerd verklaard.

Tabel 6 – *Gecertificeerde of gecontroleerd verklaarde rekeningen van openbare instellingen, agentschappen en diensten met afzonderlijk beheer*

	Controle 2015	Controle 2016	Controle 2017
2014 en vroeger	654	273	68
2015	-	436	69
2016	-	-	309 ^(*)

^(*) Het totaal van de in 2017 gecontroleerde rekeningen van de *Services administratifs à comptabilité autonome de l'enseignement de la Communauté française* is gevoegd bij de cijfers van de rekeningen van de openbare rekenplichtigen die door het Rekenhof werden afgesloten (zie tabel 8 hierna).

Het Rekenhof heeft in 2017 vijf rekeningen van universiteiten geïnviseerd.

³ Het betreft de geconsolideerde rekening van de diensten van de regering en van de autonome bestuursinstellingen.

HOOFDSTUK 2

Controles en opdrachten van het Rekenhof

Tabel 7 – Rekeningen van de universiteiten gecontroleerd door het Rekenhof

	Controle 2015	Controle 2016	Controle 2017
2014 en vroeger	12	6	-
2015	-	6	-
2016	-	-	5

Het Rekenhof heeft in 2017 3.228 rekeningen van rekenplichtigen afgesloten.

Tabel 8 – Rekeningen van de rekenplichtigen afgesloten door het Rekenhof

	Controle 2015	Controle 2016	Controle 2017
Periodieke rekeningen	2.301	2.094	2.326
Eindebeheersrekeningen	192	267	881
Tekortrekeningen	15	17	21

2.1.4 Thematische audit

Naast de recurrente controles voert het Rekenhof thematische audits uit die het selecteert op basis van risicoanalyses, de interesses van de parlementen en de beschikbare middelen. De thematische audits handelen zowel over de financiële aspecten als over de wettigheid of de goede besteding van de overheidsgelden. In dat laatste geval gaat het Rekenhof in het bijzonder na of de uitvoering van het overheidsbeleid voldoet aan de principes van goed beheer, volgens de criteria van zuinigheid, doeltreffendheid en doelmatigheid.

Het Rekenhof heeft in 2017 de bevindingen, conclusies en aanbevelingen van zijn thematische audits opgenomen in 54 verslagen.

Tabel 9 – Thematische rapporten

	Controle 2015	Controle 2016	Controle 2017
Afzonderlijke verslagen	18	25	26
Artikelen in de boeken van het Rekenhof	39	26	28

2.2 Specifieke opdrachten

In 2017 rapporteerde het Rekenhof over de resultaten van de volgende specifieke opdrachten:

- een verslag over de controle van de leerlingentelling door de Vlaamse en de Franse Gemeenschap;
- twee adviezen over de uitoefening van de regionale fiscale autonomie inzake personenbelasting (uitvoering van artikel 5/7 van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de gemeenschappen en de gewesten);
- een verslag over de vaststelling van de noemer van de autonomiefactor (uitvoering van artikel 8ter, 2°, van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de gemeenschappen en de gewesten);
- zes rapporten in het kader van de zesde staatshervorming (verslagen betreffende de wijziging van de erkenningsnormen in de ziekenhuizen overeenkomstig artikel 5, § 1, I, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen);
- een advies over de juistheid en de volledigheid van de financiële verslagen over de jaarrekeningen van de politieke partijen;
- de telling van de opdrachten 2015 voor de financiering van de justitiehuisen;
- twaalf controlerapporten over de rekeningen van de dotatiegerechtigde instellingen;
- een controleverslag over de jaarrekening 2016 van de vzw Pensioenen Vlaamse Volksvertegenwoordigers;
- een controleverslag over de rekeningen 2015 van het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Op voorstel van de voorzitter en de vicevoorzitter van het Internationaal Instituut voor Bestuurswetenschappen (IISA) auditeert het Belgische Rekenhof de jaarrekeningen van het IISA sinds het jaar 2014. In 2017 heeft het Rekenhof aldus de jaarrekeningen 2016 gecontroleerd.

Het Rekenhof publiceerde in het *Belgisch Staatsblad* van 11 augustus 2017 de lijsten van de mandaten van de (door de wet aangewezen) openbare mandatarissen en de hoge ambtenaren. Die publicatie bevat ook de lijsten van de personen die hun mandatenlijst of vermogensaangifte niet bij het Rekenhof hebben ingediend. Zo hebben 125 op 7.327 aangifteplichtigen nagelaten een mandatenlijst in te dienen en hebben 49 op 1.186 aangifteplichtigen geen vermogensaangifte ingediend.

Sommige leden van het Rekenhof oefenen de functie van rekeningcommissaris uit in de overheidsbedrijven of in gelijkaardige structuren bij de federale Staat, het Waals Gewest en de Franse Gemeenschap⁴.

⁴ Zie bijlage 3 – Opdracht als rekeningcommissaris van de leden van het Rekenhof in 2017.

HOOFDSTUK 2

Controles en opdrachten van het Rekenhof

De eerste voorzitter van het Rekenhof nam in 2017 deel aan de werkzaamheden van de Commissie van het *Carnegie Hero Fund*. Die Commissie, die bij de FOD Binnenlandse Zaken werd ingesteld, is belast met het beheren en besturen van de Carnegiestichting.

De beide voorzitters van het Rekenhof hebben in juni 2017 het controlerapport over de aanwending in 2016 van de dotaties van sommige leden van de koninklijke familie aan de voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers overhandigd.

Tot slot maakten twee leden van het Rekenhof in 2017 deel uit van de Nederlandstalige en de Franstalige kamer van het college voor de evaluatie van de korpschefs van het openbaar ministerie.

2.3 Rechtsprekende bevoegdheid

Bij de uitoefening van zijn rechtsprekende bevoegdheid oordeelt het Rekenhof over de aansprakelijkheid van een rekenplichtige waarvan het beheer een tekort vertoont.

In 2017 onderzocht het Rekenhof dertien gemotiveerde beslissingen van ministers of deputaties om rekenplichtigen van wie de rekening een tekort vertoonde niet te dagvaarden. Een rekenplichtige kreeg ambtshalve kwijting aangezien de minister vijf jaar na het einde van zijn beheer geen enkel initiatief had genomen om hem al dan niet te dagvaarden voor het Rekenhof.

Tabel 10 – Rechtsprekende bevoegdheid

		Controle 2015	Controle 2016	Controle 2017
Niet-dagvaarding	Aantal	24	11	13
	Bedrag	38.454,20 EUR	4.549,36 EUR 7.123,37 SAR 136,40 USD	12.511,91 EUR
Veroordelingen	Aantal	1	-	-
	Bedrag	13.216,61 EUR	-	-
Ambtshalve kwijtingen na 5 jaar	Aantal	3	2	1
	Bedrag	30.782,14 EUR	1.582,97 EUR 4.145,43 QAR	718,03 EUR

2.4 Verzoeken van parlementen

Het Rekenhof oefent zijn controles op eigen initiatief uit. Daarnaast kunnen de parlementen het Rekenhof verzoeken audits te realiseren bij de diensten en instellingen die aan zijn controle zijn onderworpen. Ze kunnen ook een advies vragen in het bijzonder over de financiële weerslag van wetsvoorstellen. Elk parlementslid beschikt over een individueel inzage- en informatierecht.

Op vraag van de Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft het Rekenhof in 2017 een audit uitgevoerd en verslag uitgebracht over:

- de vergoeding van de administratiekosten van de ziekenfondsen;
- de financiële verantwoordelijkheid van de ziekenfondsen;
- de oorzaken van het falen van het GEN-Fonds en van de aanzienlijke vertraging die de GEN-werkzaamheden hebben opgelopen.

Op verzoek van het Vlaams Parlement heeft het Rekenhof in 2017 zijn commentaren meegedeeld met betrekking tot de *Elfde voortgangsrapportage over het Masterplan 2020* van de Vlaamse Regering.

Op vraag van het parlement van het Waals gewest heeft het Rekenhof gerapporteerd over de staat van de Waalse openbare financiën.

Het Rekenhof heeft in 2017 ook elf adviezen gegeven over de budgettaire en financiële weerslag van wetsvoorstellen, ontwerpen van uitvoeringsbesluiten van een decreet en van ontwerpen van protocolakkoord, en achttien antwoorden verstrekt aan parlementsleden die gebruik hebben gemaakt van hun individueel inzage- en informatierecht⁵.

Tabel 11 – *Inzage- en informatierecht van parlementsleden*

	Controle 2015	Controle 2016	Controle 2017
Aantal parlementsleden	26	18	12
Aantal verzoeken	33	22	18

2.5 Adviesvragen van de uitvoerende macht

Het Rekenhof is een controle-instelling. Bij uitzondering kan het vragen om advies vanwege de uitvoerende macht ontvankelijk beschouwen en ten gronde behandelen. De ontvankelijkheid wordt bepaald aan de hand van vooraf bepaalde criteria. Zo moeten die vragen om advies een algemeen principe betreffen en een nauwe band hebben met de controleopdrachten en de bevoegdheden van het Rekenhof.

In 2017 antwoordde het Rekenhof ten gronde op adviesvragen van:

- de administrateur-generaal van de Administratie van de Thesaurie van de FOD Financiën (federale Staat) over het digitaal doorsturen van rekeningen;
- de administrateur-generaal van het Agentschap Wonen-Vlaanderen (Vlaamse overheid) over de door het agentschap voorgestelde werkwijze betreffende het (niet-) terugvorderen van bepaalde onterecht toegekende huurpremies;

⁵ Zie bijlage 4 – Individueel inzage- en informatierecht.

HOOFDSTUK 2

Controles en opdrachten van het Rekenhof

- de minister-president van het Waals gewest over “*des avant-projets de décrets visant à renforcer la gouvernance et l'éthique*”;
- de minister belast met de Plaatselijke Besturen (Waals gewest) over “*les avant-projets de décrets visant à renforcer la gouvernance et l'éthique*”.

2.6 Impact van de controles en audits

Elk jaar publiceert het Rekenhof de resultaten van zijn controles en audits in zijn jaarlijkse boeken en afzonderlijke verslagen. Het formuleert daarbij aanbevelingen die kunnen bijdragen tot een beter overheidsbeleid. Het Rekenhof spreekt zich echter niet uit over de opportuniteit van bepaalde keuzes bij de uitvoering van die aanbevelingen.

Het Rekenhof publiceert de controleresultaten na een tegensprekelijke procedure met de administratie en de minister. Die procedure stelt het Rekenhof in staat zijn standpunten te verduidelijken en draagt rechtstreeks bij tot een betere aanvaarding van de vaststellingen en resultaten van de audit. De bevoegde overheid is verplicht binnen een maand te antwoorden. Die termijn kan door het Rekenhof worden verlengd.

Het Rekenhof gaat na hoe zijn publicaties worden onthaald en volgt de uitvoering van zijn aanbevelingen op. Op die manier kan het de kwaliteit van de informatie die het aan de parlementen bezorgt, verhogen en hun mogelijkheden om op te treden verbeteren.

De impact van de controles en audits blijkt zowel uit het gevolg dat wordt gegeven aan de aanbevelingen die in de audits zijn opgenomen als uit de aandacht die de parlementsleden eraan besteden.

In 2017 hebben vertegenwoordigers van het Rekenhof 73 zittingen van de verschillende parlementen bijgewoond om vragen te beantwoorden over het begrotingsonderzoek, de boeken van het Rekenhof en de afzonderlijke verslagen.

HOOFDSTUK 3

Thema-artikel: Bescherming van persoonsgegevens door het Rekenhof

3.1 Inleiding

Bij de uitvoering van zijn wettelijke opdrachten komt het Rekenhof regelmatig in aanraking met persoonsgegevens. Voor de verwerking van persoonsgegevens is het Rekenhof onderworpen aan de Privacywet van 8 december 1992⁶ en, vanaf 25 mei 2018, aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming van 27 april 2016 (hierna AVG, ook bekend onder de Engelse benaming *General Data Protection Regulation* – GDPR)⁷.

Hierna wordt nader ingegaan op de Belgische en Europese regelgeving die van toepassing is. Daarbij aansluitend worden de maatregelen toegelicht die het Rekenhof al heeft genomen om tegemoet te komen aan de bestaande en toekomstige verplichtingen in het kader van de bescherming van persoonsgegevens.

3.2 Algemene Verordening Gegevensbescherming

3.2.1 Algemeen

De AVG is van fundamenteel belang omdat ze zonder voorafgaande ratificering door de lidstaten een strenge bescherming invoert van personen ten aanzien van de verwerking van persoonsgegevens. Die bescherming is homogeen van toepassing in alle lidstaten, los van de nationaliteit of de verblijfplaats van de personen. De verordening versterkt ook aanzienlijk de verplichtingen van de personen die verantwoordelijk zijn voor gegevensverwerking. Ze voert een gelijkwaardig toezicht en gelijkwaardige sancties in voor heel het grondgebied van de Europese Unie. Tot slot regelt ze de samenwerking tussen de controle-autoriteiten van de leden van de Unie en wijzigt ze grondig de rol en de opdrachten van die nationale autoriteiten.



De nieuwe verordening vervangt de regels die tot nu toe waren vastgelegd in richtlijn 95/46/EG van 24 oktober 1995⁸ en in de wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

-
- 6 Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens.
 - 7 Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens.
 - 8 Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens.

HOOFDSTUK 3

Thema-artikel: Bescherming van persoonsgegevens door het Rekenhof

Deze Belgische wetgeving, die 25 jaar geleden werd goedgekeurd, was baanbrekend. Ze kwam pas echt in de kijker te staan vanaf de jaren 2010, toen de maatschappij zich bewust werd van de waarde en de inzet van het gebruik en de verwerking van persoonsgegevens. Die enigszins laattijdige bewustwording gold overigens niet alleen voor ons land maar was een algemeen gegeven. Ze leidde ertoe dat de Europese wetgever de verschillende actoren een termijn van twee jaar gaf na de publicatie van de verordening in het Publicatieblad van 25 mei 2016 om de nodige maatregelen te kunnen nemen om de nieuwe regels toe te passen.

3.2.2 *Principes van de AVG*

3.2.2.1 *Wat zijn persoonsgegevens?*

Persoonsgegevens zijn alle “informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon (“de betrokkene”). Als identificeerbaar wordt beschouwd een natuurlijke persoon die direct of indirect kan worden geïdentificeerd aan de hand van een identicator zoals een naam, een identificatienummer, locatiegegevens, een online identicator of van een of meer elementen die kenmerkend zijn voor de fysieke, fysiologische, genetische, psychische, economische, culturele of sociale identiteit van die natuurlijke persoon”⁹.

Er bestaan verschillende categorieën van persoonsgegevens:

- “eenvoudige” persoonsgegevens;
- “gevoelige” persoonsgegevens: gegevens waaruit ras of etnische afkomst, politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuiging, het lidmaatschap van een vakbond of de seksuele geaardheid blijken;
- gegevens over gezondheid: de gegevens die verband houden met de fysieke of mentale gezondheid van een natuurlijke persoon, waaronder gegevens over verleende gezondheidsdiensten waarmee informatie over zijn gezondheidstoestand wordt gegeven;
- genetische gegevens: gegevens die verband houden met de overgeërfdde of verworven genetische kenmerken van een natuurlijke persoon die unieke informatie verschaffen over de fysiologie of de gezondheid van die natuurlijke persoon en die met name voortkomen uit een analyse van een biologisch monster van die natuurlijke persoon;
- biometrische gegevens: gegevens die het resultaat zijn van een specifieke technische verwerking met betrekking tot de fysieke, fysiologische of gedraggerelateerde kenmerken van een natuurlijke persoon op grond waarvan eenduidige identificatie van die natuurlijke persoon mogelijk is of wordt bevestigd, zoals gezichtsafbeeldingen of vingerafdrukgegevens;
- gerechtelijke gegevens: gegevens over strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten.

⁹ Art. 4, 1), AVG.

Voor de laatste vijf gegevenscategorieën geldt een versterkte bescherming. Ze kunnen slechts in heel beperkte gevallen worden verwerkt met inachtneming van uiterst strikte voorwaarden. Eenvoudige persoonsgegevens kunnen worden verwerkt onder de voorwaarden zoals opgesomd in de verordening, de zgn. “voorwaarden voor rechtmatige verwerking”.

3.2.2.2 *Wat is een verwerking van persoonsgegevens?*

Een verwerking is “een bewerking of een geheel van bewerkingen met betrekking tot persoonsgegevens of een geheel van persoonsgegevens, al dan niet uitgevoerd via geautomatiseerde procedés, zoals het verzamelen, vastleggen, ordenen, structureren, opslaan, bijwerken of wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, verstrekken door middel van doorzending, verspreiden of op andere wijze ter beschikking stellen, aligneren of combineren, afschermen, wissen of vernietigen van gegevens”¹⁰.

De verwerkingsverantwoordelijke is “een natuurlijke persoon of rechtspersoon, een overheidsinstantie, een dienst of een ander orgaan, die, alleen of samen met anderen, het doel van en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens vaststelt”¹¹.

3.2.2.3 *In welke gevallen kan men persoonsgegevens verwerken?*

De verordening identificeert zes gevallen waarin persoonsgegevens kunnen worden verwerkt¹²:

- De betrokkene heeft toestemming gegeven voor de verwerking van zijn persoonsgegevens voor een of meer specifieke doeleinden. Er is een verklaring van de persoon nodig en de verwerkingsverantwoordelijke moet het bewijs daarvan kunnen leveren. Passieve toestemming is niet meer toegelaten. Zo geldt de aanvaarding van algemene voorwaarden niet als een machtiging voor verwerking. De persoon heeft altijd het recht zijn toestemming in te trekken en die intrekking moet ook eenvoudig kunnen gebeuren. De verordening bepaalt ook specifieke toestemmingsregels voor kinderen.
- De verwerking is noodzakelijk voor de uitvoering van een overeenkomst waarbij de betrokkene partij is, of om op verzoek van de betrokkene vóór de sluiting van een overeenkomst maatregelen te nemen.
- De verwerking is noodzakelijk om de vitale belangen van de betrokkene of van een andere natuurlijke persoon te beschermen.
- De verwerking is noodzakelijk voor de behartiging van de gerechtvaardigde belangen van de verwerkingsverantwoordelijke, behalve wanneer de belangen of de grondrechten en de fundamentele vrijheden van de betrokkene zwaarder wegen dan die belangen, met name wanneer de betrokkene een kind is.
- De verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust.

¹⁰ Art. 4, 2), AVG.

¹¹ Art. 4, 7), AVG.

¹² Art. 6 AVG.

HOOFDSTUK 3

Thema-artikel: Bescherming van persoonsgegevens door het Rekenhof

- De verwerking is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen.

Behalve voor de gegevens die nodig zijn voor zijn humanresourcesbeheer, steunt het Rekenhof op de laatste twee gevallen om persoonsgegevens te verwerken die nodig zijn om zijn audit- en controleopdrachten uit te voeren. Voor die twee gevallen moet ook een nationale of unierechtelijke basis bestaan.

3.2.2.4 *Welke algemene principes gelden voor de verwerkingen van persoonsgegevens?*

De verordening somt zeven grote principes op¹³:

- De gegevens mogen alleen worden verzameld voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden.
- De gegevens moeten worden verwerkt op een wijze die ten aanzien van de betrokkene rechtmatig (cf. rechtmatigheidsvoorwaarden), behoorlijk (ten opzichte van de doeleinden) en transparant is.
- De gegevens moeten toereikend zijn, ter zake dienend en beperkt tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.
- De gegevens mogen vervolgens niet verder op een met de doeleinden onverenigbare wijze worden verwerkt.
- De gegevens mogen niet langer worden bewaard dan nodig is om het doel van de verwerking te realiseren.
- De gegevens moeten op een dusdanige manier worden verwerkt dat een passende beveiliging ervan gewaarborgd is, en dat zij onder meer beschermd zijn tegen ongeoorloofde of onrechtmatige verwerking en tegen onopzettelijk verlies, vernietiging of beschadiging.
- De verwerkingsverantwoordelijke moet kunnen waarborgen en aantonen dat hij alle voorgaande principes naleeft.

3.3 Maatregelen van het Rekenhof

3.3.1 *Algemene verwerkingsaangifte bij de Privacycommissie*

Om de opdrachten van het Rekenhof te kunnen vervullen, moeten de auditteams kunnen werken op basis van verantwoordingsstukken die aan het hof worden bezorgd of van informatie die ze ter plaatse bij de gecontroleerde diensten verzamelen.

¹³ Art. 5 AVG.

Daartoe bepalen zowel de inrichtingswet van het Rekenhof (voor de federale Staat) als de algemene bepalingenwet (voor de gemeenschappen en de gewesten)¹⁴ dat het Rekenhof zich te allen tijde alle documenten en inlichtingen, van welke aard ook, met betrekking tot het beheer en het budgettair en boekhoudkundig proces van de diensten van de Staat en van de openbare instellingen die aan zijn controle zijn onderworpen of die het nodig acht om zijn opdrachten te kunnen vervullen, kan doen verstrekken.

Deze aldus verstrekte informatie bevat regelmatig persoonsgegevens.

Aangezien de Privacywet¹⁵ bepaalt dat elke verwerking vooraf door de verwerkingsverantwoordelijke bij de Privacycommissie moet worden aangegeven, heeft het Rekenhof een algemene verwerkingsaangifte bij de Privacycommissie ingediend. Die aangifte, die op de website van de Privacycommissie werd gepubliceerd, betreft alle verwerkingen in verband met de controle van de uitgaven en van de ontvangsten van alle entiteiten die onder de controlebevoegdheid van het Rekenhof vallen.

De Europese wetgever is afgestapt van het principe van de voorafgaande verwerkingsaangifte. Die werd vervangen door het bijhouden van een verwerkingenregister (cf. punt 3.3.3 hierna).

3.3.2 *Grondig onderzoek bij de voorstudie*

De auditeurs leven bij de verwerking van persoonsgegevens nauwgezet de algemene principes na zoals uitgevaardigd in de Privacywet en herbevestigd door de AVG: de gegevens mogen enkel worden verzameld “voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden”. De verwerking is bovendien beperkt tot wat strikt noodzakelijk is voor de controle of de audit.

Concreet wordt voor elk auditproject een voorstudie gemaakt. Die beschrijft het auditthema en de redenen voor de audit, bakent het onderzoeksdomein af en beschrijft de te hanteren normen en de eventuele risico's die met de audit gepaard gaan. Daarbij wordt bijzondere aandacht besteed aan de verwerking van persoonsgegevens.

Het auditteam moet in eerste instantie onderzoeken of de auditdoelstellingen niet kunnen worden bereikt zonder persoonsgegevens te verwerken. In bepaalde gevallen is het mogelijk

¹⁴ Cf. artikel 5bis van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof en artikel 10 van de wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof.

¹⁵ Art. 17 van de wet van 8 december 1992.

HOOFDSTUK 3

Thema-artikel: Bescherming van persoonsgegevens door het Rekenhof

gegevens te anonimiseren of pseudonimiseren¹⁶. Als dat niet kan, moet de doelstelling van de verwerking duidelijk worden beschreven. De auditeurs moeten erover waken dat het volume aan noodzakelijke informatie strikt evenredig blijft met het doel van de verwerking. Ze moeten nagaan hoe vaak de gegevens geraadpleegd moeten worden en hoe lang ze bewaard moeten worden. Ze moeten protocollen voor de raadpleging van die gegevens vastleggen en beschrijven wat hierover met de onderzochte entiteit werd overeengekomen. De voorstudie wordt daarnaast voorgelegd aan de functionaris voor gegevensbescherming van het Rekenhof die nagaat of alle wettelijke verplichtingen inzake gegevenswerking in acht worden genomen. Op basis van de informatie in de voorstudie beslist het college van het Rekenhof ten slotte de audit al dan niet uit te voeren.

Het gedetailleerde proces voor de uitvoering van de voorstudie en de mededeling ervan aan de functionaris voor gegevensbescherming zijn geformaliseerd in instructies die voor alle personeelsleden van het Rekenhof beschikbaar zijn.

Voor recurrente controles wordt geen voorstudie uitgevoerd, maar voor de controles waarbij persoonsgegevens moeten worden verwerkt, werden aan alle personeelsleden instructies bezorgd over de principes voor verwerkingen, de opslag van gegevens, het vervoer en de vernietiging ervan. De functionaris voor gegevensbescherming staat ter beschikking voor eventuele vragen.

3.3.3 Register van de verwerkingsactiviteiten

De verwerkingsverantwoordelijke moet een register van de verwerkingsactiviteiten bijhouden. Dat register moet ter beschikking worden gesteld van de gegevensbeschermingsautoriteit als die daarom vraagt¹⁷.

Het register is een belangrijke vernieuwing van de verordening. De inschrijving van de activiteiten in het register komt immers in de plaats van de voorafgaande verwerkingsaangifte bij de Privacycommissie.

Die aangifteplicht bracht immers administratief werk en kosten met zich, zonder dat ze de gegevensbescherming echt verbeterde. De Europese wetgever heeft ze dus vervangen door de verplichting voor de verwerkingsverantwoordelijken om bij te houden welke verwerkingen plaatshebben.

¹⁶ Pseudonimisering is "het verwerken van persoonsgegevens op zodanige wijze dat de persoonsgegevens niet meer aan een specifieke betrokkene kunnen worden gekoppeld zonder dat er aanvullende gegevens worden gebruikt, mits deze aanvullende gegevens apart worden bewaard en technische en organisatorische maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat de persoonsgegevens niet aan een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon worden gekoppeld." (art. 4 AVG).

¹⁷ Art. 30 AVG.

Het Rekenhof beschikt sinds 2013 over een dergelijk register omdat het permanent over een lijst van de uitgevoerde verwerkingen wilde beschikken.

Zodra een voorstudie door het Rekenhof is goedgekeurd, vult de auditverantwoordelijke een elektronisch formulier in dat de kenmerken van de beoogde verwerking bevat en de lijst van personen die toestemming kregen om die informatie te raadplegen en te verwerken. Bij de verzending van dat formulier aan de dienst IT wordt automatisch een directory aangemaakt op een daarvoor bedoelde plaats op het IT-netwerk van het Rekenhof. In die directory moeten alle persoonsgegevens en alle verwerkingsresultaten worden bewaard. Alle verrichtingen die worden uitgevoerd met de gegevens in die directory worden geregistreerd. Als de inlichtingen niet kunnen worden opgeslagen in dergelijke elektronische directory's vanwege specifieke kenmerken van de audit, werken het auditteam en de functionaris voor gegevensbescherming van het Rekenhof geval per geval oplossingen uit om de veiligheid en de vertrouwelijkheid van de gegevens te waarborgen.

3.3.4 Veilig “vervoer” van persoonsgegevens

In sommige gevallen worden persoonsgegevens geraadpleegd en verwerkt binnen een geauditeerde dienst, maar veel vaker worden de gegevens geïmporteerd op het netwerk van het Rekenhof.

Zoals al werd verduidelijkt, moeten die gegevens worden bewaard binnen een speciaal beschermd deel van het netwerk van het Rekenhof. Daarenboven moeten ze op het netwerk worden geplaatst op een wijze die een gepaste beveiliging garandeert tegen ongeoorloofde of onrechtmatige verwerking en tegen onopzettelijk verlies, vernietiging of beschadiging. Daarom kregen de auditeurs instructies om de strikte vertrouwelijkheid van de informatie te garanderen, onder meer door een beroep te doen op versleuteling en coderingsmethodes.

3.3.5 Sensibilisering van het personeel

Regelmatig worden opleidingen georganiseerd om het personeel van het Rekenhof bewust te maken van de veiligheid van de informatiesystemen in het algemeen en van persoonsgegevens in het bijzonder. In die opleidingen wordt het algemene kader uiteengezet dat de personeelsleden van het Rekenhof in acht moeten nemen bij de behandeling van persoonsgegevens.

Naast de algemene regels die rechtstreeks voortvloeien uit de Privacywet en de AVG en die betrekking hebben op de finaliteit, evenredigheid, vertrouwelijkheid en transparantie van de verwerking, gaan de opleidingen in op de toe te passen regels en methodes voor de verzameling, de codering, het vervoer en de vernietiging van de gegevens. Ook wordt de aandacht van de medewerkers gevestigd op de burgerrechtelijke aansprakelijkheid, de strafrechtelijke sancties en de tuchtsancties als de toepasselijke regels niet worden nageleefd.

Dergelijke opleidingen worden systematisch georganiseerd voor auditeurs en controleurs zodra ze in dienst komen bij het Rekenhof.

3.3.6 Algemene verantwoordelijkheid van de verwerkingsverantwoordelijke en impactanalyses

Het Rekenhof moet als verwerkingsverantwoordelijke passende technische en organisatorische maatregelen nemen om de verwerkingen uit te voeren in overeenstemming met de verordening¹⁸. Dat houdt in dat het die maatregelen moet uitvoeren en dat ook moet kunnen aantonen.

Deze verplichtingen houden in dat al van bij de ontwikkeling van de verwerking technische en organisatorische maatregelen voor ogen worden gehouden¹⁹ en dat de verwerkingsverantwoordelijke ook kan waarborgen dat in regel alleen de persoonsgegevens worden verwerkt die noodzakelijk zijn voor elk specifiek doeleinde²⁰.

De uitvoering van die maatregelen houdt in dat vooraf een specifieke methode voor risico-beheer wordt toegepast: de *Gegevensbeschermingseffectbeoordeling* (GBEB)²¹. Deze effectbeoordeling wil een antwoord bieden op de volgende vragen: Welke risico's loopt men? Hoe waarschijnlijk is het dat die risico's zich voordoen? Hoe ernstig zouden de gevolgen ervan zijn? Welke maatregelen moeten worden getroffen om de risico's te beperken?

Deze beoordelingen zijn geformaliseerde en vrij complexe procedures waarvoor de Privacycommissie aanbeveelt bestaande methodes te gebruiken. De verordening geeft enkele voorbeelden van situaties waarin die beoordelingen vereist zijn, maar het is de nationale controleautoriteit die een lijst moet opmaken en publiceren van alle types verwerkingsverrichtingen waarvoor GBEB's noodzakelijk zijn. Volgens de verordening zijn GBEB's niet verplicht als de verwerking wordt geregeld door een wettelijke grondslag die van toepassing is op de verwerkingsverantwoordelijke, of als de verwerking voortvloeit uit een opdracht van openbaar nut waarmee de verwerkingsverantwoordelijke belast is²². Het Rekenhof is dus niet verplicht zich te onderwerpen aan dergelijke formaliteiten.

Rekening houdend met het volume aan en het belang van gegevens van derden die het Rekenhof in handen heeft, en gezien de beveiliging die het hiervoor wil organiseren, heeft het Rekenhof in juni 2017 niettemin beslist zijn diensten periodiek te onderwerpen aan dit soort risicoanalyses, aan de hand van de aanbevelingen die de Privacycommissie hierover formuleerde.

In 2013 had het Rekenhof overigens al een dergelijke oefening gemaakt. Het toenmalige onderzoek berustte op de *EBIOS-methode*, een Franse methode voor risicobeheer die werd opgesteld door het Franse Secretariaat-Generaal van Defensie en Nationale Veiligheid (*SGDSN*) en het Franse Nationaal Agentschap voor de Veiligheid van Informatiesystemen (*ANSSI*).

¹⁸ Art. 24 en 25 AVG.

¹⁹ Het principe *data protection by design*.

²⁰ Het principe *data protection by default*.

²¹ Art. 35 AVG.

²² Art. 35, § 10, AVG.

De conclusies van het onderzoek leidden tot de invoering van een algemeen beleid voor de veiligheid van informatiesystemen, dat het referentiekader definieert voor veiligheid van informatiesystemen voor alle activiteiten en medewerkers van het Rekenhof, en ook tot de voornoemde specifieke maatregelen voor de bescherming van persoonsgegevens.

3.3.7 *Functionaris voor gegevensbescherming*

De AVG wijdt verscheidene artikelen aan de functie van functionaris van gegevensbescherming²³. Hij moet op onafhankelijke wijze waarborgen dat de bepalingen van de AVG worden toegepast en moet worden betrokken bij alle aangelegenheden van bescherming van persoonsgegevens. De functionaris voor gegevensbescherming moet de verwerkingsverantwoordelijke minstens informeren en adviseren over de verplichtingen die deze heeft op het vlak van gegevensbescherming. Hij controleert of de bepalingen van de AVG worden nageleefd, verstrekt adviezen over GBEB en fungeert als contactpersoon voor de gegevensbeschermingsautoriteit.

De verordening verplicht overheidsinstellingen een functionaris voor gegevensbescherming te benoemen.

In 2017 definieerde het Rekenhof een functieprofiel voor zijn functionaris voor gegevensbescherming. Dat berust op de bepalingen van de AVG en op de aanbevelingen van de Privacycommissie hierover. In december 2017 wees de algemene vergadering deze functie toe aan de veiligheidsadviseur van het Rekenhof. Deze benoeming werd meegedeeld aan de Privacycommissie en aan het voltallige personeel van het Rekenhof, dat zich tot hem kan richten voor alle vragen over verwerking en bescherming van persoonsgegevens.

3.4 Besluit

Het Rekenhof heeft al enkele jaren geleden technische en organisatorische maatregelen ingevoerd om zijn informatiesysteem en de persoonsgegevens die het verwerkt, te beveiligen. Het Rekenhof is immers van oordeel dat het niet alleen zijn eigen informatie moet beschermen maar ook de gegevens die worden toevertrouwd door entiteiten die het auditeert en zonder welke het zijn opdrachten niet zou kunnen uitvoeren.

Dankzij de maatregelen die het Rekenhof heeft getroffen in het kader van de Privacywet en van de aanbevelingen van de Privacycommissie, kon het tot nu toe de bescherming van al die gegevens waarborgen. De gerichte maatregelen die het Rekenhof bijkomend nam, stelt het bovendien in staat de normen van de nieuwe Europese verordening correct na te leven.

²³ Art. 37 tot 39 AVG.



HOOFDSTUK 4

Internationale betrekkingen

Het Rekenhof werkt samen met de Europese Rekenkamer aan de controle van de uitgaven van de Europese Unie (EU) en neemt deel aan de werkzaamheden van verschillende organisaties van hoge controle-instellingen (HCI's). In 2017 heeft het Rekenhof ook buitenlandse delegaties ontvangen.

4.1 Europese Rekenkamer

De Europese Rekenkamer heeft in 2017 samen met het Belgische Rekenhof zes audits in België uitgevoerd. Daarvan waren er twee performance audits, één met als thema “luchtkwaliteit” en één met als thema “vereenvoudigde kostenopties ter ondersteuning van plattelandsontwikkeling uit het Europees Fonds voor plattelandsontwikkeling”. De vier overige audits werden uitgevoerd in het kader van de zogenaamde *déclaration d'assurance* – DAS (formele oordeel van de Europese Rekenkamer over de betrouwbaarheid van de EU-rekeningen alsook over de wettigheid en de regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen). Zij hadden betrekking op de Universiteit Namen, het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB) en twee controles in het kader van het Europees Landbouwgarantiefonds.

Naast de samenwerking op het vlak van de controle bestaat er een overlegstructuur voor de rekenkamers van de lidstaten van de Europese Unie, die hen de mogelijkheid biedt thema's van gemeenschappelijk belang in samenwerking met de Europese Rekenkamer te bespreken. Zo vond één vergadering van het Contactcomité van voorzitters plaats op 12 en 13 oktober 2017 te Luxemburg. Eén vergadering van verbindingssagenten van de rekenkamers van de Europese Unie werd georganiseerd op 17 mei 2017 in Stockholm.

Het Rekenhof is lid van de volgende Contactcomité-werkgroepen: de werkgroep Belasting over de toegevoegde waarde, het Netwerk Europa 2020, het netwerk over het begrotingsbeleid, de werkgroep aangaande de preventie van en de strijd tegen onregelmatigheden en fraude ter bescherming van EU-ontvangsten en de werkgroep voor de update van de informatie over overheidsopdrachten.

4.2 Organisaties van hoge controle-instellingen

4.2.1 *International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI)*

De eerste voorzitter en de voorzitter van het Rekenhof namen deel aan het tweejaarlijkse gezamenlijk symposium van Intosai en de Verenigde Naties (Wenen, mei-juni 2017), dat als thema had: “Relevantie en gevolgen voor het auditwerk van rekenkamers van digitalisering, open data en datamining”.

Het Rekenhof heeft als lid bijgedragen aan de werkzaamheden van de subcommissie voor internecontrole-normen van Intosai. Het was meer bepaald actief in een werkgroep voor de

herziening van Intosai-normen die de verhouding tussen rekenkamers en interne auditors betreffen. Vertegenwoordigers van het Rekenhof namen via videoconferentie deel aan een plenaire vergadering van de subcommissie (Brasilia, juni 2017) en in persoon aan een vergadering van de werkgroep (Warschau, november 2017).

Nog in 2017 heeft het Rekenhof de Intosai-normen van niveau 1, 2 en 3 (ISSAI's 1 tot 400) naar het Nederlands vertaald en op zijn website gepubliceerd. De officiële Franse vertaling biedt Intosai op de website www.issai.org aan.

4.2.2 *European Organization of Supreme Audit Institutions (EUROSAI)*

Het Rekenhof was tot mei 2017 lid van het bestuurscomité van Eurosai (periode 2011-2017). Het nam in die hoedanigheid deel aan diverse werkzaamheden van dat comité, aan een buitengewone vergadering (Chisinau, februari 2017) hoofdzakelijk ter voorbereiding van het strategisch plan 2017-2023 van Eurosai en aan een buitengewone vergadering via videoconferentie (april 2017) ter voorbereiding van het Eurosai-congres.

In het kader van het strategisch plan 2011-2017 van Eurosai was het Rekenhof tot mei 2017 lid van de strategische Goal Teams voor “professionele normen” en “kennisuitwisseling”. In die hoedanigheid droeg het bij aan de uitvoering van de respectieve operationele plannen, o.m. door het aanleveren van informatie voor de Eurosai-databank van auditverslagen van rekenkamers. Twee personeelsleden namen deel aan een seminarie over de toepassing van Intosai-normen inzake performantie-audit (Bratislava, april 2017). Het Rekenhof had tot mei 2017 de leiding van de operationele samenwerking tussen Eurosai en de Europese Confederatie van Instituten voor Interne Audit (ECIIA). In dat kader organiseerde het samen met ECIIA in mei een gezamenlijk seminarie van Eurosai en ECIIA te Brussel (zie hoofdstuk 5 hierna).

In het kader van het nieuwe strategisch plan van Eurosai namen afgevaardigden van het Rekenhof deel aan de startvergadering voor de strategische doelstelling “professionele samenwerking” (Potsdam, november 2017) en aan een seminarie waarbij informatie werd uitgewisseld over het uitvoeren van gezamenlijke audits door rekenkamers (Praag, november 2017).

Het Rekenhof was als lid actief betrokken bij de werkzaamheden van de Eurosai-werkgroep voor milieuaudit. Afgevaardigden namen deel aan een seminarie over de audit van waterkwaliteit en -beheer (Ljubljana, april 2017) en aan de plenaire vergadering van de werkgroep (Tirana, oktober 2017). De Nederlandse kamer van het Rekenhof besliste mee te werken aan een gezamenlijke audit over de energie-efficiëntie van overheidsgebouwen. Een personeelslid vertegenwoordigde het Rekenhof tijdens de startvergadering voor deze audit (Tallinn, februari 2017). Het Rekenhof nam ook verder deel aan de werkzaamheden van de Eurosai-werkgroep voor informatietechnologie en van de subgroep IT Self-Assessment & IT Audit Self-Assessment. Een personeelslid comodereerde een IT Self-Assessment bij de Europese Rekenkamer (Luxemburg, november 2017).

4.2.3 *Association des institutions supérieures de contrôle des finances publiques ayant en commun l'usage du français (Aisccef)*

Het Rekenhof is sinds 1994 penningmeester van Aisccef.

4.3 Controle van internationale organisaties of projecten

4.3.1 *Gezamenlijke organisatie voor samenwerking op defensiematerieelgebied (Organisation conjointe de coopération en matière d'armement - OCCAr)*

OCCAr is een Europese intergouvernementele organisatie die in 1996 werd opgericht en die de samenwerking bij grote programma's van defensiematerieel vlotter wil laten verlopen. OCCAr telt zes lidstaten: Frankrijk, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Italië, Spanje en België.

Een lid van het Rekenhof zit het college van rekeningcommissarissen van de OCCAr voor.

Het Rekenhof neemt deel aan de externe controle van het Airbus A400M-programma.

4.3.2 *F-16 – SAI Conference*

De rekenkamers van de Europese landen die deelnemen aan het coproductieprogramma van de F-16-vliegtuigen (Denemarken, Nederland, Portugal, België) hebben in 2017 niet vergaderd. De rekenkamers worden per e-mail op de hoogte gehouden van de stand van zaken in het *F-16 Multinational Fighter Program*.

4.4 Contacten met internationale organisaties

4.4.1 *Internationaal Monetair Fonds (IMF)*

Een delegatie van het IMF bezocht het Rekenhof in het kader van de jaarlijkse zogenaamde Artikel IV-consultatie met België (mei 2017). De delegatie liet zich vooral informeren over het onderzoek van de ontwerpbegrotingen door het Rekenhof.

4.4.2 *Association des hautes juridictions de cassation des pays ayant en partage l'usage du français (Ahjucaf)*

De eerste voorzitter van het Rekenhof nam deel aan een colloquium van Ahjucaf over de onafhankelijkheid van hoge rechtscollages en budgettaire autonomie (Brussel, oktober 2017).

4.5 Andere

In 2017 ontving het Rekenhof nog een delegatie van de Nederlandse Rekenkamer (betreffende de INTOSAI Subcommissie Interne Controlenormen) en van het parlement van Québec (voorstelling van het Belgisch Rekenhof, zijn controlemethodologie en uitwisseling van ervaringen...).



HOOFDSTUK 5

Externe activiteiten

Het jaarverslag 2017 rapporteert ook over de externe activiteiten van het Rekenhof. Het gaat veelal om een actieve deelname van zijn medewerkers aan studiedagen of colloquia die door externe instanties of opleidingsinstituten worden georganiseerd of door het Rekenhof zelf, al dan niet in samenwerking met een externe instantie.

5.1 Joint Seminar van Eurosai en ECIIA



Deelnemers van het seminarie op het Rekenhof

Op 11 mei 2017 organiseerde het Rekenhof samen met de Europese Confederatie van Instituten voor Interne Audit (ECIIA) een gezamenlijk seminarie voor Eurosai- en ECIIA-leden in Brussel. Afgevaardigden van twintig nationale rekenkamers en de Europese Rekenkamer en van vijftien nationale interne-auditinstituten gaven presentaties en discussieerden over thema's als informele samenwerking tussen rekenkamers en interne auditors, samenwerking op basis van formele bilaterale en multilaterale afspraken, het gebruikmaken van het werk van interne auditors door rekenkamers bij hun financiële audits, het nieuwe internationale normenkader voor interne audit, internationale certificering van interne auditors, auditcomités in de overheidssector in Europa en toekomstige evoluties inzake overheidsaudit in Europa. Tijdens het seminarie werden ook gezamenlijke papers gepresenteerd over nationale samenwerkingsakkoorden tussen rekenkamers en interne auditors en over auditcomités in de overheidssector.

Voor het Rekenhof vormde dit seminarie de gelegenheid zijn knowhow inzake de relaties met interne auditors internationaal te delen, de regelgeving en praktijk in andere Europese landen in kaart te brengen en de internationale gedachtewisseling over die relaties te stimuleren en te modereren²⁴.

²⁴ Meer informatie over het seminarie is beschikbaar op www.eurosai.org.

5.2 Derde Young Eurosai Conference

Het Rekenhof gaf de kans aan twee jonge personeelsleden om de derde Young EUROSAI (YES) Conference bij te wonen. Die vond plaats van 11 tot 14 september 2017 in Tallinn en werd georganiseerd door de Estse hoge controle-instelling *Riigikontroll*.

YES wil een professioneel netwerk uitbouwen tussen jonge medewerkers van hoge controle-instellingen (HCI's) uit Europa. Door onderlinge samenwerking en informatie-uitwisseling te promoten, wil de conferentie bijdragen tot een betere werking van de HCI's. Onder de deelnemers bevonden zich behalve personeelsleden van HCI's ook vertegenwoordigers van regionale organisaties: ARABOSAI, ASOSAI, INTOSAI Development Initiative, INTOSAI Journal en PASAI.



Deelnemers aan de Yes-conferentie in Tallinn

Het centrale thema van deze editie was *Updates available*: HCI's en hun personeelsleden worden geconfronteerd met digitale evoluties die gevolgen hebben en mogelijkheden bieden op gebied van gegevensverzameling en audittechnieken, maar ook indirect invloed hebben op andere thema's zoals personeelsbeleid en gegevensbeveiliging. Het zijn thema's die gemeenschappelijk zijn aan HCI's en waarmee auditors bovendien dagelijks in aanraking komen.

De uitwisseling van relevante ervaringen, mogelijke oplossingen en "best practices" stond centraal tijdens de conferentie. Uit de besprekingen bleek dat het vergaren en verwerken van coherente, bruikbare en correcte data in alle HCI's een constante uitdaging blijft. Ten slotte leerde de conferentie dat vele landen actief inzetten op een opendatabeleid, zowel op niveau van de administraties als van de HCI's. Transparantie van overheden ten aanzien van de burgers heeft in vele landen een opmerkelijke evolutie gekend, waarbij in de praktijk bijna altijd een belangrijke rol is weggelegd voor de nationale HCI's. De deelnemers aan de conferentie beschouwden die evolutie bijna unaniem als uiterst positief.

5.3 Activiteiten in het buitenland

Vertegenwoordigers van het Rekenhof hebben in 2017 meegewerkt aan:

- een seminarie *Comment mieux préparer et mettre en oeuvre la politique budgétaire, Comment assurer la transparence et l'image fidèle en ce qui concerne les finances des gouvernements centraux, Comment assurer la pérennité des finances publiques* in Floriana (Malta) van het Contact Committee van de netwerken Begrotingsbeleid en Europa 2020, georganiseerd door de HCI van Portugal (30 en 31 mei 2017);
- een Politicologen-etmaal over *Wat zegt het Rekenhof over de effectiviteit van het beleid?* in Leiden (1 juni 2017).

5.4 Uiteenzettingen

In 2017 hebben medewerkers van het Rekenhof bij universiteiten of onderwijsinstellingen uiteenzettingen gegeven over:

- *Présentation de la Cour des comptes, de ses missions et de sa contribution à l'évaluation des politiques publiques en Belgique* tijdens een seminarie in het kader van de masteropleiding in overheidsbeheer van de UCL (Louvain-la-Neuve, 29 november 2017);
- het beleid inzake armoedebestrijding, tijdens een seminarie in het kader van het *Certificat interuniversitaire d'évaluation des politiques publiques* (21 april 2017);
- onderwijsvrijheid versus controle en toezicht, op een symposium tijdens de Onderwijs Research Dagen te Antwerpen (29 juni 2017);
- gelijke onderwijskansen in het gewoon basisonderwijs, bij de Raad Basisonderwijs van de Vlaamse Onderwijsraad (17 oktober 2017), bij het Steunpunt SONO en Onderzoek en Dienstverlening UCLL-Lerarenopleiding (8 november 2017) en bij de Regiegroep Onderwijs Gent, het Onderwijscentrum Gent, en de Onderwijskoepel van Steden en Gemeenten (10 november en 13 november 2017).

Vertegenwoordigers van het Rekenhof namen ook als spreker deel aan het seminarie over Single Audit georganiseerd door het Informatiecentrum voor het Bedrijfsrevisoraat (9 november 2017) en aan het seminarie over prestatiebegroting georganiseerd door het Vlaams Evaluatieplatform (29 november 2017).

5.5 Medewerking als deskundige

Vertegenwoordigers van het Rekenhof werkten in 2017 als deskundige mee aan:

- diverse opleidingen in het kader van de toepassing van de wetgeving over overheidsopdrachten, georganiseerd door het *IFE* (19 januari en 13 juni 2017) en door het Studie-, Diensten- en Informatiecentrum inzake Overheidsopdrachten – ESIMAP (21 maart, 23 maart, 26 april, 30 mei, 6 juni, 21 september, 3 oktober, 9 oktober, 6 december 2017);
- de opleidingen georganiseerd door *EBP – Formations* tijdens de *National Tender Day* (26 oktober 2017) en de *Healthcare Tender Day* (30 november 2017);
- de opleidingen over overheidsopdrachten georganiseerd door ADEB-VBA (30 november 2017).

5.6 Bijdragen in publicaties

Een lid van het Rekenhof publiceerde een artikel over *Twintig jaar performantie-audit – audits bij het Rekenhof*²⁵. Een ander lid van het Rekenhof publiceerde een artikel over de *Impact van performantie-audit. Lessen uit recent onderzoek (2008-2016)*²⁶.

Een medewerker van het Rekenhof publiceerde artikelen over *Twintig jaar performantie-audit in het onderwijs*²⁷, over *Filosofische reflecties over de impact van performantie-audits*²⁸ en over *Lokaal overleg in het basis- en secundair onderwijs*²⁹.

Andere medewerkers van het Rekenhof publiceerden een artikel over *Ontbossing en compensatie in Vlaanderen doorgelicht. Een praktijkvoorbeeld van een performantie-audit met impact*³⁰.

25 H. François, "Editorial: Twintig jaar performantie-audit – audits bij het Rekenhof", *Vlaams tijdschrift voor overheidsmanagement*, nr. 3/2017.

26 V. Put, "Impact van performantie-audit. Lessen uit recent onderzoek (2008-2016)", *Vlaams tijdschrift voor overheidsmanagement*, nr. 3/2017.

27 A. De Brabandere, "Twintig jaar performantie-audit in het onderwijs", *Vlaams tijdschrift voor overheidsmanagement*, nr. 3/2017.

28 A. De Brabandere, "Filosofische reflecties over de impact van performantie-audits", *Vlaams tijdschrift voor overheidsmanagement*, nr. 3/2017.

29 A. De Brabandere, "Lokaal overleg in het basis- en secundair onderwijs", *Tijdschrift voor onderwijsrecht en onderwijsbeleid*, 2017-2018, nummer 1-2, p.135-139.

30 C. Leflere, J. Meyus en B. De Smet, "Ontbossing en compensatie in Vlaanderen doorgelicht. Een praktijkvoorbeeld van een performantie-audit met impact", *Vlaams tijdschrift voor overheidsmanagement*, nr. 3/2017.

Een medewerker van het Rekenhof is mede-editor van het *Jaarboek Overheidsopdrachten*³¹. Hij is ook medeauteur van een boek³² en een artikel over overheidsopdrachtenrecht³³.

Het overzicht van de in 2016 gepubliceerde Europese en Belgische wet- en regelgeving met relevantie voor het overheidsopdrachtenrecht³⁴ is van de hand van andere medewerkers van het Rekenhof.

31 C. De Koninck, P. Flamey, P. Thiel en B. Demeulenaere (eds.), *Jaarboek Overheidsopdrachten 2016-2017*, Brussel, EBP Publishers, 2017.

32 P. Flamey en C. De Koninck, "Overheidsopdrachten", *Algemene Praktische Rechtsverzameling*, Wolters Kluwer, 2017.

33 P. Flamey, S. Wauthier en C. De Koninck, "La loi relative aux marchés publics du 17 juin 2016 – Ratio legis, champ d'application et nouveautés", *Tijdschrift voor Aannemingsrecht*, (ook verschenen in *L'entreprise et le droit*), 2017.

34 L. De Smet en F. De Cooman, "Overzicht van met betrekking tot het overheidsopdrachtenrecht relevante Europese en Belgische wet- en regelgeving, gepubliceerd in 2016", *Jaarboek Overheidsopdrachten 2016-2017*; S. Wauthier en S. Monjardez, "Aperçu de la législation et de la réglementation européenne et belge en matière de marchés publics, publié en 2016", *Chronique des marchés publics*, édition 2016-2017.



BIJLAGEN

Bijlage 1 – Begroting 2017 van het Rekenhof

Aangepaste ontvangstenbegroting van 2017 (in duizend euro)

Code		Begroting
	Lopende ontvangsten	
1	Financiële opbrengsten	25,00
2	Eigen ontvangsten	0,40
3	Diverse en toevallige ontvangsten	17,00
	<i>Totaal van de lopende ontvangsten</i>	<i>42,40</i>
	Kapitaalontvangsten	
4	Diverse en toevallige ontvangsten	0,00
	<i>Totaal van de kapitaalontvangsten</i>	<i>0,00</i>
	Transferontvangsten	
5	Dotatie	49.753,00
	<i>Totaal van de transferontvangsten</i>	<i>49.753,00</i>
	Algemeen totaal	49.795,40

BIJLAGEN

Aangepaste uitgavenbegroting van 2017 (in duizend euro)

Code		Begroting
Lopende uitgaven		
A	Leden van het Rekenhof	1.849,20
B	Personeel	47.585,40
D	Documentatie	156,50
E	Gebouwen	2.695,50
G	Uitrusting en onderhoud	57,40
H	Verbruiksgoederen	101,00
I	Post – Telecom	85,00
J	Informatica en Bureautica	629,00
L	Externe relaties	159,10
M	Wagenpark	20,50
N	Onvoorzienbare uitgaven	3,00
O	Externe medewerkers	175,00
Q	Internationale organisaties	12,50
U	Specifieke opdrachten	0,00
	<i>Totaal van de lopende uitgaven</i>	<i>53.529,10</i>
Kapitaaluitgaven		
EE	Gebouwen	113,00
GG	Uitrusting en onderhoud	80,00
JJ	Informatica en Bureautica	754,00
MM	Wagenpark	45,00
	<i>Totaal van de kapitaaluitgaven</i>	<i>992,00</i>
Transferuitgaven		
	Transferuitgaven	0,00
	<i>Totaal van de transferuitgaven</i>	<i>0,00</i>
Algemeen totaal		54.521,10

Bijlage 2 – Rekening 2016 van het Rekenhof

Ontvangstenrekening van 2016 (in duizend euro)

Code		Aangepaste ramingen	Gerealiseerde ontvangsten
Lopende ontvangsten			
1	Financiële opbrengsten	25,00	14,10
2	Eigen ontvangsten	0,40	0,00
3	Diverse en toevallige ontvangsten	30,00	47,87
	<i>Totaal van de lopende ontvangsten</i>	<i>55,40</i>	<i>61,97</i>
Kapitaalontvangsten			
4	Diverse en toevallige ontvangsten	0,00	29,88
	<i>Totaal van de kapitaalontvangsten</i>	<i>0,00</i>	<i>29,88</i>
Transferontvangsten			
5	Dotatie	49.365,00	49.365,00
	<i>Totaal van de transferontvangsten</i>	<i>49.365,00</i>	<i>49.365,00</i>
Algemeen totaal		49.420,40	49.456,85

BIJLAGEN

Uitgavenrekening van 2016 (in duizend euro)

Code		Aangepaste begroting	Aangerekende uitgaven
Lopende uitgaven			
A	Leden van het Rekenhof	1.830,20	1.782,37
B	Personeel	46.434,90	43.026,23
D	Documentatie	165,00	142,67
E	Gebouwen	4.868,60	4.043,24
G	Uitrusting en onderhoud	42,40	19,14
H	Verbruiksgoederen	113,50	82,64
I	Post – Telecom	95,00	58,53
J	Informatica en Bureautica	612,00	411,44
L	Externe relaties	164,10	99,47
M	Wagenpark	20,50	11,93
N	Onvoorzienbare uitgaven	3,00	0,94
O	Externe medewerkers	70,00	61,44
Q	Internationale organisaties	7,50	7,21
U	Specifieke opdrachten	0,00	0,00
	<i>Totaal van de lopende uitgaven</i>	<i>54.426,70</i>	<i>49.767,25</i>
Kapitaaluitgaven			
EE	Gebouwen	120,00	15,94
GG	Uitrusting en onderhoud	85,00	25,20
JJ	Informatica en Bureautica	765,00	744,37
MM	Wagenpark	45,00	0,00
	<i>Totaal van de kapitaaluitgaven</i>	<i>1.015,00</i>	<i>785,51</i>
Transferuitgaven			
	Transferuitgaven	0,00	0,00
	<i>Totaal van de transferuitgaven</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
Algemeen totaal		55.441,70	50.552,76

Bijlage 3 – Opdracht als rekeningcommissaris van de leden van het Rekenhof in 2017

Overheidsbedrijf	Lid (Leden) van het Rekenhof	Wettelijke basis	Jaarlijkse bruto-vergoeding in euro
Agentschap voor Buitenlandse Handel (ABH)	Hilde François	Wet van 18.12.2002, bijlage II, art. 13 (samenwerkingsakkoord van 24.05.2002)	2.200,00
Apetra	Hilde François	Wet van 26.01.2006, art. 37	7.090,00
Astrid	Franz Wascotte	Wet van 08.06.1992 (8), art. 18	4.375,00
Belgische Investeringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (BIO)	Jozef Beckers	Wet van 03.11.2001, art. 5bis	-
Belgische Technische Coöperatie (BTC)	Jozef Beckers Didier Claisse	Wet van 21.12.1998, art. 29	7.578,00 7.578,00
Belgocontrol	Philippe Roland Hilde François	Wet van 21.03.1991, art. 25	15.719,37 15.719,37
bpost	Philippe Roland Jozef Beckers	Wet van 21.03.1991, art. 25	28.437,00 28.437,00
Entreprise publique des technologies nouvelles de l'information et de la communication de la Communauté française (Etnic)	Didier Claisse	Decreet van 09.01.2003	14.913,00
Fonds du logement des familles nombreuses de Wallonie (FLW)	Alain Bolly	Waalse Huisvestingscode van 29.10.1998, art. 185bis	8.500,00
Fonds Écureuil de la Communauté française	Alain Bolly	Decreten van 20.06.2002 en 09.01.2003	14.913,00
HR Rail	Michel de Fays	Wet van 23.07.1926, art. 55	14.559,72
Infrabel	Michel de Fays Rudi Moens	Wet van 21.03.1991, art. 25	25.511,64 25.511,64
Institut de la formation en cours de carrière (IFC) – Communauté française	Didier Claisse	Decreet van 09.01.2003	14.913,02

BIJLAGEN

Overheidsbedrijf	Lid (Leden) van het Rekenhof	Wettelijke basis	Jaarlijkse bruto-vergoeding in euro
Nationale Loterij	Jan Debucquoy	Wetten van 22.07.1991 en 19.04.2002, art. 20	16.972,00
NMBS	Michel de Fays Rudi Moens	Wet van 21.03.1991, art. 25	30.512,40 30.512,40
Office de la naissance et de l'enfance (ONE) – Communauté française	Didier Claisse	Decreet van 09.01.2003	10.865,61
Paleis voor Schone Kunsten	Franz Wascotte Rudi Moens	Wet van 07.05.1999, art. 15	5.000,00 5.000,00
Proximus	Pierre Rion Jan Debucquoy	Wet van 21.03.1991, art. 25	29.763,00 29.763,00
Radio-télévision belge de la Communauté française (RTBF)	Franz Wascotte	Decreten van 14.07.1997 en 09.01.2003	26.700,00
Société publique de gestion de l'eau (SPGE) + Protectis (filiale de la SPGE) – Région wallonne	Alain Bolly	Gecoördineerde Waterwetboek van 03.03.2005, art. D 331	9.300,00
Société wallonne de financement complémentaire des infrastructures (Sofico)	Philippe Roland	Decreet van 10.03.1994, art. 10	8.500,00
Société wallonne des eaux (SWDE)	Pierre Rion	Gecoördineerde Waterwetboek van 03.03.2005, art. D 379	9.200,00
Société wallonne du crédit social (SWCS)	Alain Bolly	Waalse Huisvestingscode van 29.10.1998, art. 175.15	-
Société wallonne du logement (SWL)	Franz Wascotte	Waalse Huisvestingscode van 29.10.1998, art. 116	-

Bijlage 4 – Individueel inzage- en informatierecht

Kamer van Volksvertegenwoordigers		
02.02.2017	Kristof Calvo en Georges Gilkinet	Advies van de FOD Financiën van 21 oktober 2016 over de budgettaire impact van de voorstellen tot wijziging van de meerwaardebelasting.
07.02.2017	Koenraad Degroote	Rapporten en cijfermateriaal met betrekking tot het rijksadministratief centrum (RAC)
23.02.2017	Peter Vanvelthoven	Nota van de FOD Financiën betreffende de meerwaardebelasting op aandelen.
13.03.2017	Georges Gilkinet	De kosten die de Staat heeft gemaakt voor juridische en financiële expertises, meer bepaald via de Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij (FPIM), in het raam van de financiële crisis van 2008
14.03.2017	Koenraad Degroote	Verkoop van vastgoed door de Belgische Staat – Regie der Gebouwen
07.05.2017	Georges Gilkinet	Een bedrag van 50 miljoen ingeschreven op de begroting 2011 ingevolge de wijziging van de wet betreffende de minnelijke schikking in strafzaken
19.05.2017	Karin Temmerman	Aanpassing van de federale begroting 2017
01.09.2017	Koenraad Degroote	Proefbank der Vuurwapens
20.11.2017	Kristof Calvo en Georges Gilkinet	De technische fiches van de FOD Financiën en van de regering met betrekking tot het ontwerp van staatsbegroting 2018 waarover het Rekenhof beschikt
22.11.2017	Karin Temmerman	Federale begroting 2018
21.12.2017	Georges Gilkinet	Fiches en adviezen van de Inspectie van Financiën in verband met een belasting op effectenrekeningen

BIJLAGEN

Vlaams Parlement		
19.06.2017	Peter Van Rompuy	Verslagen bedoeld in artikel 81ter van de bijzondere wet betreffende de financiering van de Gemeenschappen en Gewesten
24.11.2017	Bjorn Rzoska	Rapport "Fietspaden in Vlaanderen"
Parlement van de Duitstalige Gemeenschap		
23.01.2017	Luc Frank	Inlichtingen betreffende de meerjarige begrotings-simulatie van de Duitstalige gemeenschap
Waals Parlement		
08.06.2017	Dimitri Fourny	Demande d'analyse de l'impact des mesures des autorités fédérales sur les finances régionales et locales wallonnes
Brussels Hoofdstedelijk Parlement		
14.09.2017	Arnaud Pinxteren	De rekeningen 2013, 2014, 2015 en 2016 van het Agentschap Net Brussel en de bijbehorende controle-verslagen
24.11.2017	Marc Loewenstein	Controleverslag over de rekeningen 2016 van Net Brussel (het Gewestelijk Agentschap voor Netheid)
18.12.2017	Arnaud Verstraete	22 ^e Boek van het Rekenhof

Bijlage 5 – Publicaties

Federale Staat

Boek van het Rekenhof

- 170^e Boek van het Rekenhof, bijvoegsel 1 – april 2017
- 171^e Boek van het Rekenhof, bijvoegsel 1 – december 2017
- 174^e Boek van het Rekenhof, volumes I (Commentaar), II (Algemeen bestuur – Tabellen) en III (Openbare instellingen en andere diensten – Tabellen) – oktober 2017

Audits waarvan de resultaten zijn gepubliceerd in het 174^e Boek van het Rekenhof

Opvolging van de evolutie van het Fedcom-project

Boekhoudkundige verwerking van de fiscale ontvangsten – boekjaar 2016

Boeking van personeelsuitgaven- en ontvangsten van het algemeen bestuur – fase 2

Inventarisatie van de materiële en immateriële vaste activa bij het algemeen bestuur

Regie der gebouwen: voorbereiding op de toepassing van de wet van 22 mei 2003 vanaf 2018 en beheer van de inventaris van het onroerend patrimonium van de Staat

Evolutie van de staatsschuld en de overheidsschuld

Uitbouw van een interne audit bij de federale overheid

Betalingstermijnen voor aankopen van leveringen en diensten

Controledienst voor de Ziekenfondsen en Landsbonden van Ziekenfondsen: rekeningen 2016

Rekeningen over waren van de gevangenen

Financieel beheer van de wereldtentoonstelling van Milaan 2015

Tussenkomen van de Staat in het kader van de financiële stabiliteit

Evolutie van het personeelsbestand van het federaal openbaar ambt

Evaluatie van de federale ambtenaren

E-HR en PersoPoint: stand van zaken

BIJLAGEN

Boek 2017 over de sociale zekerheid - globale beheren en openbare instellingen van de sociale zekerheid – oktober 2017

Audits waarvan de resultaten zijn gepubliceerd in het Boek 2017 over de Sociale Zekerheid

Openbare instellingen van sociale zekerheid (OISZ): Opvolging van de interne-auditfunctie

Opdracht van de revisoren bij de Openbare instellingen van sociale zekerheid (OISZ)

Portefeuillebeheer van de OISZ

Betaalcyclus van de personeelsuitgaven in de voornaamste OISZ

Controle van de loopbaangegevens van zelfstandigen met het oog op de berekening van hun pensioen

Hulpkas voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (HZIV): Dienstverlening van de gewestelijke diensten

Afzonderlijke publicaties

Audits waarvan de resultaten zijn gepubliceerd als afzonderlijke publicaties

Vergoeding voor de administratiekosten van de ziekenfondsen: vaststelling en verdeling – januari 2017

Fraudebestrijding in de sectoren bouw, vlees en bewaking – januari 2017

Invoering en financiering van het Gewestelijk Expresnet (GEN) – januari 2017

Autocontrole van de operatoren van de voedselketen – omkadering door het FAVV – februari 2017

Minimale ziekenhuisgegevens en verwante registratiesystemen – februari 2017

Uitvoering van het Capelo-project en verwerking van elektronische gegevens door de FPD-ambtenarenpensioenen – maart 2017

Actieplan voor de strijd tegen de sociale fraude en sociale dumping – maart 2017

Verslag van het Rekenhof over de vaststelling van de noemer van de autonomiefactor – april 2017

HR-audit bij de wetenschappelijke instellingen van de FOD Volksgezondheid – Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid (WIV) en het Centrum voor Onderzoek in Diergeneeskunde en Agrochemie (CODA) – mei 2017

APETRA – Uitvoering van de opdrachten van openbare dienst in 2015 – mei 2017

Overheidsopdrachten en interne controle bij de departementen van de algemene administratie – juni 2017

Financiële verantwoordelijkheid van de ziekenfondsen – juni 2017

Beheer van de catering bij de federale overheid – juli 2017

Opvang van asielzoekers – oktober 2017

Raming van de fiscale ontvangsten – organisatie en processen – november 2017

Vlaamse Gemeenschap en Vlaamse provincies

Rekeningenrapport over 2016 – juni 2017

Afzonderlijke publicaties

Audits waarvan de resultaten zijn gepubliceerd als afzonderlijke publicaties

Fusies in de Vlaamse Gemeenschap – Samenvoeging of opheffing van departementen, agent-schappen en strategische adviesraden – april 2017

Bescherming van drinkwater uit grondwaterwingebieden – Inventarisatie en sanering van risico-gronden – augustus 2017

Fietspaden in Vlaanderen – Realisatie en resultaten van het Bovenlokaal Functioneel Fietsroute-netwerk – september 2017

Gelijke onderwijskansen in het gewoon basisonderwijs – september 2017

Investeringsubsidies voor kerkgebouwen, vrijzinnigencentra en crematoria – Beheer en opvolging door het Agentschap Binnenlands Bestuur – oktober 2017

Impact van de zesde staatshervorming op de Vlaamse overheid – december 2017

Activiteitenverslag over 2016 van de Nederlandse kamer van het Rekenhof aan het Vlaams Parlement – mei 2017

Andere verslagen

Elfde voortgangsrapportage over het Masterplan 2020 – januari 2017

Duitstalige Gemeenschap

Boek van het Rekenhof

Kontrollbericht des Rechnungshofes 2016 – Dem Parlament der Deutschsprachigen Gemein-schaft vorgelegter 28. Bericht – oktober 2017

BIJLAGEN

Frans Gemeenschap

Boek van het Rekenhof

28^e Cahier d'observations adressé au Parlement de la Communauté française – februari 2017

Audits waarvan de resultaten zijn gepubliceerd in het Boek het 28e Boek van het Rekenhof

Dépenses des cabinets des membres du gouvernement et de leurs services d'appui

La situation administrative et pécuniaire du personnel de l'Entreprise des technologies nouvelles de l'information et de la communication

Waals Gewest en Waalse provincies

Boek van het Rekenhof

- 24^e Cahier d'observations adressé au Parlement wallon, fascicule II bis – december 2017
- 25^e Cahier d'observations adressé au Parlement wallon, fascicule II bis – december 2017
- 26^e Cahier d'observations adressé au Parlement wallon, fascicule II bis – december 2017
- 27^e Cahier d'observations adressé au Parlement wallon, fascicule II – juli 2017
- 27^e Cahier d'observations adressé au Parlement wallon, fascicule II bis – december 2017
- 28^e Cahier d'observations adressé au Parlement wallon – februari 2017

Audits waarvan de resultaten zijn gepubliceerd in het 28e Boek van het Rekenhof

Dépenses des cabinets des membres du gouvernement et de leurs services d'appui

Récupération des traitements indûment versés par la province du Brabant wallon – Audit de suivi

Impact SEC des pouvoirs locaux en Région wallonne

Afzonderlijke publicaties

Audits waarvan de resultaten zijn gepubliceerd als afzonderlijke publicaties

Les missions de police environnementale exercées par l'unité de répression des pollutions en Région wallonne – juillet 2017

Organisation et gestion des missions statutaires du Centre wallon de recherches agronomiques – juillet 2017

La gestion du contentieux de la trésorerie au sein du service public de Wallonie – juillet 2017

Entreprises de formation par le travail, organismes d'insertion socioprofessionnelle, missions régionale pour l'emploi: financement par la Région wallonne et par le Forem – juillet 2017

État des lieux des finances publiques wallonnes – octobre 2017

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Boek van het Rekenhof

22^e Boek van het Rekenhof voorgelegd aan het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en aan de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie – december 2017

Audits waarvan de resultaten zijn gepubliceerd in het 22e Boek van het Rekenhof

Beheer van de human resources en van de personeelsuitgaven van de vzw Iristeam

Overheidsopdrachten van de Brusselse Hoofdstedelijke Dienst voor Brandbestrijding en Dringende Medische Hulp

Er bestaat ook een Franse versie van dit verslag.
Il existe aussi une version française de ce rapport.

U kunt dit rapport raadplegen of downloaden op de website van het Rekenhof.



WETTELIJK DEPOT
D/2018/1128/19

PREPRESS, DRUK EN FOTOGRAFIE
Centrale drukkerij van de Kamer van volksvertegenwoordigers

ADRES
Rekenhof
Regentschapsstraat 2
B-1000 Brussel

TEL.
+32 2 551 81 11

FAX
+32 2 551 86 22

www.rekenhof.be